

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DE ÇİNCE EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

THE PAST AND PRESENT OF CHINESE LANGUAGE TEACHING IN TÜRKİYE

Fatma Ecem CEYLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çin Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, ecemceylan@nevsehir.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 17 Ocak 2023
Kabul edildiği tarih: 6 Nisan 2023
Yayınlanma tarihi: 20 Haziran 2023

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 17 January 2023
Date accepted: 6 April 2023
Date published: 20 June 2023

Anahtar Sözcükler

Türkiye'de Çince Eğitimi; Çince Öğretimi; Sinoloji; Çin Dili ve Edebiyatı

Keywords

Chinese Language Teaching in Türkiye; Teaching Chinese; Sinology; Chinese Language and Literature

DOI

10.33171/dtcfjournal.2023.63.1.26

Öz

1935 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleriyle Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde Sinoloji Kürsüsü kurulmuştur. Sinoloji Kürsüsü'nün kurulmasıyla birlikte kürsünün başkanlığına Alman Türkolog Prof. Dr. Anne Marie von Gabain getirilmiştir. Akabinde ise 1937 yılında görevi Alman Sinolog Prof. Dr. Wolfram Eberhard devralmıştır. Bu iki profesör alana katkı sağlayacak Türk öğrenciler yetiştirmiş ve ülkemizdeki Çince öğretiminin temellerini atmıştır. Bugün Profesör von Gabain, Profesör Eberhard ve bizzat Eberhard tarafından yetiştirilen ilk Türk kadın Sinolog Prof. Dr. Muhaddere Nabi Özerdim'in bıraktığı miras ile Sinoloji gelişimini sürdürmeye devam etmektedir. Günümüzde Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Okan Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde faal olan Çince programları ve ilköğretim- ortaöğretim kurumlarında verilen Çince dersleri ile birlikte her yıl yüzlerce öğrenci Çince öğrenmektedir. Çalışmamızın amacı, Cumhuriyetten günümüze kadar Türkiye'de yabancı dil olarak Çince öğretiminin safhalarını incelemektir. Bununla birlikte gelecek nesillere ülkemizdeki Çince öğretiminin ne zaman başladığına ve nasıl devam ettiğine dair ışık tutmaktır.

Abstract

In 1935, Sinology Department at the Faculty of Languages, History and Geography was established with Mustafa Kemal Atatürk's directives. With the establishment of Sinology Department, Professor Annemarie von Gabain, who was a German specialist of Turkic language and culture, was appointed to head of Sinology Department. Subsequently, in 1937, Professor Eberhard, one of the most accomplished sinologists, took over the head of Sinology Department from Professor von Gabain. These two most valuable professors trained the Turkish students who contribute to field of China studies and laid the foundation for Chinese language teaching in Türkiye. Today, China studies in Türkiye continues to grow rapidly with the legacy of Prof. Dr. Muhaddere Nabi Özerdim, the first Turkish female Sinologist of Türkiye trained by Eberhard himself, Professor von Gabain, and Professor Eberhard. Recently, each year, hundreds of students learn Chinese with Chinese programs at Ankara University, Erciyes University, Istanbul University, Okan University and Nevşehir Hacı Bektaş Veli University as well as primary and secondary schools which offer Chinese courses. The aim of this study is to examine the phases of teaching Chinese as a foreign language in Türkiye from past to present. In addition, our aim is to shed light on the questions about when Türkiye started teaching Chinese language and how the process continued.

Giriş

Çin-Tibet dil ailesine mensup olan Çince, Çin-Tibet dil ailesinin (Sinitic) alt koluna bağlıdır. Çince ve Çincenin lehçeleri dışında kalan diller ise Tibet-Burma alt grubunu oluşturmaktadır (Fidan, 2011, s. 1). Çincenin en eski yazılı örnekleri Henan Eyaleti'nin başkenti olan An Yang'da bulunmuş olup M.Ö. 16. ve M.Ö. 11. yüzyıllar arasına Shang Hanedanlığı (商朝) dönemine tarihlenmektedir (Fidan, 2011, s. 2). Çince bugün kullanılan imler, 3000 yılı aşkın bir süre önce Çincenin ilk yazılı belgeleri olan kemik, kaplumbağa kabuğu ve daha sonra bronz üzerine yazılan imlerden gelmektedir (Kirilen, 2016, s. 6). Çin yazısının tarihi gelişimi incelendiğinde Çin yazısının biçimsel olarak değişime uğradığı evreler net bir şekilde görülmektedir. Bu evreler içinde ortaya çıkan yazı formları beşe ayrılmaktadır. Bunlar; Fal Yazıtları, Bronz Yazıtlar, Taş Yazıtlar, Lishu ve Kaishu'dur¹. M.Ö. 1000'li yıllardan günümüze kadar sürekli evrilerek değişen Çin yazısı, zaman içerisinde inceltilmiş, çeşitlendirilmiş ve sadeleştirilmiştir (Avcı, 2016, s. 30).

Çincenin temel olarak dönemlendirilmesi ise şu şekildedir: Eski Çince (M.Ö. 771- M.Ö. 220), Orta Çince (220-960), Erken Modern Çince (960-1900) ve Modern Çince (1900-...)² Modern Çince, Çin Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından dilde yapılan birçok reformla ulaşılan son evredir. 1949 yılında Mao Zedong önderliğinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte dil devrimi yapılmıştır. 1955 yılında bu konu üzerine Pekin'de düzenlenen iki büyük toplantının ardından ortak dil anlamına gelen “国语 (Guóyǔ)” sözcüğü yerine “普通话 (Pǔtōnghuà)” sözcüğü kullanılmaya başlamıştır. Bununla birlikte 1958 yılında Çin Halk Cumhuriyeti tarafından yeni bir transkripsiyon ve telaffuz sistemi uygulamaya koyulmuştur (Fidan, 2011). Dolayısıyla bugün tüm dünyada sistemli bir hale getirilmiş Modern Çince öğretilmektedir. Yazı dışında Çincenin en önemli özelliklerinden biri de ses

¹ Kaplumbağa ve hayvan kemikleri üzerine yazılan kehanet, fal vb. içeriklere sahip yazılar “fal yazıtları” (Jiǎgǔwén, 甲骨) olarak adlandırılmaktadır. Shāng (商) ve Zhōu (周) (M.Ö. 1100-770) dönemlerinde antik bronz kapların üzerine yazılmış yazılara “bronz yazıtlar (金文, Jīnwén)”, Batı Zhou döneminde (M.Ö. 1027-256) ortaya çıkan yazıtlara ise “taş yazıtlar (篆文, Zhuànwén)” denilmektedir. Bu yazıtlar; dà zhuàn (大篆) ve xiǎo zhuàn (小篆) olarak ikiye ayrılmaktadır. “Lishū (隶书)” Han Hanedanlığı'nın (M.Ö. 206- M.S. 220) resmi yazısı olarak bilinirken, “kǎishū (楷书)” lishunun basitleştirilmiş ve çizgilerin belirgin olduğu yazı şeklidir (Azertürk, 2011, s. 92; Avcı, 2016, ss. 29-30).

² Fidan (2011) çalışmasında, Çin dilinin belirtilen dönemlere ayrıldığını vurgulayarak her bir dönemde Çincenin nasıl geliştiğine dair detaylı bilgileri ortaya koymuştur. Aynı dönemlendirme, Kirilen'in (2016) çalışmasında, Wang Li'den aktarılan sınıflandırma sistemi temel alınarak verilmiş, dönemler; M.S. 3. yüzyıl öncesi: Eski Çince (EÇ), 3. ve 12. yüzyıl arası: Orta Çince (OÇ), 12. ve 19. yüzyıl arası: Yakın Çağ (YÇ), 20. yüzyıldan günümüze: Çağdaş Çince (ÇÇ) olarak yine dört kategoriye ayrılmıştır.

tonlarıdır. Günümüzde Çince genellikle dört ton kullanılmaktadır.³ Azertürk'e göre, Çince tonları iyi öğrenmek, Çincenin ses bilgisini iyi öğrenebilmenin ve hatta Çincenin bütününe öğrenebilmenin temelini oluşturmaktadır (Azertürk, 2016, s. 142).

Ülkemizde Çince eğitiminin başlangıç tarihleri ise 1935 yılına yani Cumhuriyet dönemine tekabül etmektedir. Cumhuriyet öncesi kaynaklardan 1935 yılı öncesinde Çince öğretiminin varlığına dair bir bilgiye maalesef ulaşamamıştır. İncelenen seyahatnamelerde de böyle bir bilginin varlığına rastlanmamıştır. Cumhuriyet öncesi dönemler incelendiğinde, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi sonucunda Çin'den oldukça uzaklaşıldığı görülmektedir. Çin resmi kayıtlarında geçen ilk Türk-Çin münasebetleri, Osmanlı'nın kuruluşundan çok daha ileri bir tarihe, Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) dönemine tekabül etmektedir (Fidan, 2011). Osmanlı döneminde Çin ile kurulan diğer münasebetler ise seyyahlar aracılığıyla gerçekleşmiştir. Çin'e giden seyyahlar, Çin'de gördükleri tüm yerleri, yaşadıklarını ve Çin'deki Müslümanların yaşamlarını detaylarıyla kaleme almışlardır.⁴ Bunun yanı sıra II. Abdülhamit döneminde (1876-1909), Osmanlı'nın Çin Müslümanları ile teması da kaynaklarda mevcuttur. Boksör İsyanı'nın hemen ardından II. Abdülhamit, Çin'deki Müslümanlarla İslam Birliği siyaseti kapsamında ilişkileri geliştirmek için Çin'e resmi heyetler göndermiştir. Bunlardan en önemlisi ise 1901 yılında Hasan Enver Paşa önderliğinde gerçekleştirilmiştir (Adıbelli, 2016, s. 100). Dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu'nda II. Abdülhamit döneminin Çin ile ilişkilerin yoğun yaşandığı dönemlerden biri olduğu söylenebilir. Buna en güzel örneklerden biri ise 1908 yılında Pekin'de II. Abdülhamit adına açılmış olan ve kapısında Osmanlı bayrağının dalgalandığı Pekin Daru'l Ulumi'l Hamidiye Medresesidir (Adıbelli, 2016, s. 107; Aykurt, 2013).⁵

Osmanlı döneminde Çin ile ilişkiler kurulmaya çalışılmasına rağmen bu temas Osmanlı mekteplerinde Çincenin yabancı dil müfredatına alınması için yeterli olamamıştır. Bu dönemlerde Çince öğretimine dair herhangi bir kitabın basıldığı bilgisine de ulaşamamıştır. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar ışığında, II. Abdülhamit döneminde, coğrafi olarak Çin'den daha uzak olmasına rağmen,

³ Birinci ton: Tiz ve düz. İkinci ton: Pesten dike, kalından inceye. Üçüncü ton: Cümle içinde pes, kısa ve kesik; tek başına sesletildiğinde Pes-tiz-pes skala geçişiyle vurgulanmaktadır. Dördüncü ton: Tizden pese, inceden kalına yönelen bir seyirdir (Azertürk, 2016, s. 144).

⁴ Çin'e giden seyyahlardan Hoca Gıyaseddin Nakkaş'ın *Âcaibü'l-Letâif*, Ali Ekber'in *Kanunnâme-i Çin ve Hitay*, Seyfi Çelebi'nin *Türkistan ve Uzak Doğu Seyahatnâmesi*, Süleyman Şükrü'nün *Seyahâtü'l-Kübra* ve Abdürreşid İbrahim'in *Âlem-i İslâm Japonya'da İslamiyet'in Yayılması* adlı eserleri bu seyahatnamelere örnek gösterilebilir.

⁵ Diğer bir adıyla Pekin Hamiddiye Üniversitesi'dir.

Japonca öğretiminin var olduğuna dair kaynaklara ulaşmak mümkündür. Baloğlu (2020) çalışmasında, Japonya'dan İstanbul'a gelen Japon gazeteci Noda Shōtarō'nun II. Abdülhamit'in iradesiyle Mekteb-i Harbiye-i Şahane'de Türk öğrencilere Japonca öğretmek üzere görevlendirildiğini belirtmiştir (Baloğlu, 2020, s. 277). Aynı zamanda Mekteb-i Harbiye-i Şahane'de Japonca öğretilmesine kadar Osmanlı eğitim kurumlarında Doğu Asya dillerinin öğretildiğine dair herhangi bir bilgiye rastlanmadığını da vurgulamıştır (Baloğlu, 2020, s. 278). Buradan ise Çincenin Osmanlı'da yabancı dil olarak öğretilen diller arasına giremediği sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla da bugüne kadar yapılan araştırmalar çerçevesinde, Türk-Çin ilişkileri dışarıda bırakıldığında, ülkemizde Çince öğretiminin Cumhuriyet döneminde başladığı bilgisi kesinlik kazanmaya başlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Cumhuriyetten günümüze kadar Türkiye'deki Çince eğitiminin gelişimi incelenmiş ve incelenen dönemlerde Çince eğitimi üzerine yapılan araştırmalar ortaya çıkarılmıştır. Çince eğitiminin ilk başladığı yıllarda Çince öğretimindeki amaç tespit edilerek günümüzde Çince eğitiminin geldiği son safha üzerinde durulmuştur. Böylelikle çalışmada, ülkemizde yabancı dil olarak Çince öğretiminde gelinen noktadaki ilerlemenin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada dört soruya cevap aranmıştır:

1. Ülkemizde Çince eğitimi ne zaman başlamıştır?
2. Ülkemizde ilk yabancı dil olarak Çince öğretimi hangi amaç doğrultusunda başlamıştır?
3. Ülkemizde Çince eğitiminin durumu nedir?
4. Ülkemizin yabancı dil olarak Çince öğretimindeki gelişim süreci başarıya ulaşmış mıdır?

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, Cumhuriyetin kuruluşundan başlayarak günümüze kadar olan Çince öğretiminin safhalarını incelemektedir. Bu nedenle bir dönem ve durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla 1935'ten günümüze kadar olan yaklaşık olarak seksen sekiz yıllık bir sürecin değerlendirmesi niteliğindedir. Çalışmada konu ile ilgili Türkiye'deki literatür tarandıktan sonra Cumhuriyet öncesi kaynaklarda Çince eğitime dair bir belgenin olup olmadığı konusuna değinilmiş ve Cumhuriyet döneminde Çince eğitimi verilmesi için kurulan ilk üniversitenin kuruluş amacı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Daha sonrasında kronolojik

sıra dikkate alınarak ülkemizde diğer Çince eğitim veren kurumlar hakkında bilgiler verilmiş ve Çince eğitiminin bugün geldiği nokta ortaya konulmaya çalışılmıştır.

CUMHURİYET ÖNCESİ ÇİN ARAŞTIRMALARI

Eski çağlardan itibaren Türkler ile Çinlilerin birbirlerine komşu olmaları, iki medeniyeti birbirine yaklaştırmıştır. Gerek kültürel gerek ticari gerek de héqin (和亲, evlilikle akrabalık) politikası altında Türkler ve Çinliler arasında güçlü bir etkileşim olmuştur. Bazen aralarında çıkan anlaşmazlıklar sonucu savaş durumunda olsalar da savaşlar, iki medeniyetin birbiriyle olan kültürel ve ticari ilişkilerine ket vuramamıştır. Ayrıca hem Türk tarihinde hem de Çin tarihinde önemli bir yer tutan İpek Yolu'nun Türklerin yaşadığı bölgelerden geçmesi ve hatta 2. yüzyılın başlarında İpek Yolu'nun hâkimiyetinin Hunlara geçmesi ikili ilişkileri oldukça hareketli kılmıştır. Doğunun batıya açılmasını sağlayan bu yol ile Çin topraklarındaki birçok icat (barut, pusula, matbaa, kâğıt vb.), yeşim taşı gibi nadide taşlar, ipek kumaş, baharat, çay, porselen vb. ticari mallar batıya taşınmıştır. Aynı zamanda bu yol, tüm medeniyetlerin kültür, inanç, sanat öğelerinin de milletler arasında yayılmasını sağlamıştır. İslam dininin Asya'nın içlerine yayılması, Türklerin Müslüman olması ve Uygurların da 8. yüzyılda Mani dinini kabul etmesi inançların yayılmasında İpek Yolu'nun da etkili olduğunu gösteren örneklerdendir.⁶

İpek yolu ve deniz ipek yolu ile Çin kültürü batıya taşınmış, böylelikle Batı ülkelerinde Asya devletlerine karşı bir merak uyandırmıştır. Özellikle Marco Polo'nun Asya'ya gelmesiyle birlikte Asya'nın güzellikleri batının gözlerinin önüne serilmiş, bu da coğrafi keşiflerin başlamasındaki önemli etkenlerden biri olmuştur. Dolayısıyla Marco Polo ve İbn Battuta seyahatnamelerinin tarihteki önemi büyüktür. Türk tarihinde de Çin üzerine yapılan seyahatler incelendiğinde birkaç önemli eser öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki Hoca Gıyaseddin Nakkaş'a aittir. Timur Sultanı Şahruh Mirza (1377 – 1447) tarafından 1419 yılında Çin'e gönderilen heyetin içerisinde bulunan Nakkaş, 1422 yılında seyahat notlarını *Sefernâme-i Çin* adıyla kitaplaştırmıştır. Ancak Farsça yazılan bu eser, III. Ahmet döneminde Damat İbrahim Paşa'nın emri üzerine 1727 yılında Çelebizâde Âsım (ö. 1760) tarafından *Âcaibü'l-Letâif* adı ile Osmanlıcaya tercüme edilmiştir (Özerdim, 1950; Nakkaş, 2013). Yine Osmanlı seyyahlarından Ali Ekber'e ait *Hitaynâme* adlı eser, 1500-1510 yıllarında Ekber'in Çin'e seyahati sırasında kaleme aldığı notlardan oluşmaktadır. Farsça yazılan eser, 1516 yılında tamamlanmış ve III. Murad döneminde (1574-1595) *Kanunnâme-i Çin ve Hitay* adı ile Türkçeye çevrilmiştir (Çelebi, 2014). Uzak

⁶ Türklerin inançlarında ipek yolunun etkisi için bkz. Kar, 2017, s. 4-5; Zengin ve Yaman, 2018, s. 181.

Doğu'yu anlatan bir diğer seyahatnâme ise Defterdar Seyfi Çelebi'ye aittir. *Türkistan ve Uzak Doğu Seyahatnâmesi* adlı bu eser, 2014 yılında Serkan Acar tarafından yayına hazırlanarak notlandırılmıştır (Çelebi, 2014).

1907 yılında Rusya'nın Petersburg kentinde basılan *Seyahâtü'l-Kübra* adlı 608 sayfalık diğer bir eser, Süleyman Şükrü tarafından yazılmıştır. 1282 (1865) yılında Eğirdir'de dünyaya gelen Hafız Süleyman Şükrü Efendi, Anadolu'nun birçok şehrini, İran, Aşkabat, Buhara, Bakü, Avusturya, Paris, Marsilya, Tunus, Fas, Cezayir, Mısır ülkelerini gezmiş, Süveyş Kanalı ve Kızıldeniz yoluyla Hint Okyanusu'na geçerek Bombay'a ulaşmıştır. Hindistan ve Seylan'dan sonra Singapur ve Çin'e yolculuk etmiştir. Eser, dönemin Çin'i hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır (Şükrü, 2013). Bununla birlikte yine Osmanlı döneminde kaleme alınan seyahatnamelerden bir diğeri ise Abdürreşid İbrahim'e (2019) ait *Âlem-i İslâm Japonya'da İslamiyet'in Yayılması* adlı eserdir. İbrahim, 1907-1910 yılları arasında yaptığı seyahatler boyunca Amerika, Avustralya ve Güney Afrika ülkeleri hariç hemen hemen tüm dünyayı gezmiştir (Mustafa Uzun, 1988). Eserin içindeki Çin seyahatleri bölümü de okuyucuya dönemin Çin'i ve Çin'deki Müslümanlar hakkında doyurucu bilgiler sunmaktadır.

Sayırsız göçler sonucunda Türklerin Anadolu topraklarına uzanan yolculuğuna kadar Çin milleti ile kültürel ve ticari etkileşim kaçınılmaz olsa da Çin'den uzaklaştıkça Türk-Çin ilişkileri zayıflamış ve bu ilişkiler coğrafi yakınlık derecesine göre şekillenmiştir. Bu nedenle Anadolu'ya yerleştikten sonra Türk tarih kayıtlarında Çin'e dair çok az kaynak görülmektedir. Bu kaynakların çoğunu da yukarıda bahsi geçen seyahatnameler oluşturmaktadır. Çin kaynakları incelendiğinde de yine durum aynı şekildedir. Çinliler de Osmanlı Devleti ile ilgili oldukça az bilgiye sahiplerdir. Prof. Dr. Giray Fidan'ın (2011) araştırmasına göre; tarih kayıtlarında ilk "Osmanlı" adına yaklaşık olarak 16. yüzyılda Ming Tarih Kayıtları'nda rastlanmaktadır.⁷ Aynı zamanda yine Fidan'a ait *Çin'den Görünen Osmanlı Çinli Düşünür Kang Youwei'in Türk Seyahatnamesi* adlı eserde 19. yüzyılda Çinli Seyyah Kang Youwei'in dönemin imparatoruna Osmanlı hakkında sunduğu rapor⁸ ve Osmanlı topraklarına seyahat etmesi anlatılmaktadır (Fidan, 2013). Kang'ın seyahatnamesinde dönemin Osmanlı'sı siyasi, dini, askeri, giysi kültürü,

⁷ Fidan tarafından kaleme alınan "Kanuni Devrinde Çin'de Osmanlı Tüfegi ve Osmanlılar" adlı eserde Çin'e giden Osmanlı elçilerinin kayıtları bulunmaktadır (Fidan, 2011).

⁸ Sunulan raporda Osmanlı'nın son döneminde yaşanan modernleşme hareketlerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra seyyah Kang Youwei, raporda Osmanlı adı yerine Göktürk (突厥) adını kullanmayı tercih etmiş ve Göktürk tarihinden övgüyle söz etmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Fidan, 2012, s. 10-15.

eğitim vb. açılardan net bir şekilde tasvir edilirken seyahatnamede Osmanlı'da Çince eğitiminin varlığına dair bir bilgiye rastlanmaması dikkat çekmektedir. Ancak Türk seyahatler tarafından kaleme alınan seyahatnamelerden seyahatlerin Çin'e gittiklerinde Çinliler ile hangi dili konuştuklarına dair bazı bilgilere ulaşılmıştır. Nakkaş (2013) eserinde, "Ümerâ'yı tümenden Mevlânâ Kadı Yusûf ki Arabî ve Fârisî ve Türkî ve Moğolî ve Hıtâyî, Kelemcen lisânlarını bilip pâdişâha mukarreb ve on iki divânın birisi kendüye müteallik idi. Birkaç Arabî ve Fârisî bilir Müselmanlar ile ki ana tâbi ederler" sözleriyle heyette Arapça, Farsça, Türkçe, Moğolca ve Çince dillerini bilen bir kişinin varlığından ve iletişimi bu kişi aracılığıyla gerçekleştirdiklerinden söz etmiştir. İbrahim'in eserinden edinilen bilgiye göre ise o dönemde ortak dil olarak Arapça konuşulmaktadır. İbrahim (2012, s. 86) eserinde, "Ahun (hoca) cenabları oldukça (iyi) Arabça konuşuyor, meramı ifade için hiç müşkilata düçar olunmuyor" sözlerini söylemiştir. Yine Pekin'de Müfti Abdurrahman ile görüşmesinden şu şekilde bahsetmiştir: "...o zaman Dersaadet'te bulunduğu sırada Sultan Abdulhamid Han ile görüşmüş. Kendisi lisan bilmez, tabii ki o zamanda Çin lisanı için tercüman da bulunmazmış. Abdülhamid ile Arabça konuşurlarmış (İbrahim, 2012, s. 98)." Aynı eserde İbrahim, Pekin'de Molla Nasreddin'in talebelerinden birinin Hafız Hasan Efendi'den Türkçe öğrendiği ve onun Türkçe bilmesinin işlerine çok yaradığı bilgisine de yer vermiştir (İbrahim, 2012, s. 101). Buradan çıkarılabilecek sonuç ise Osmanlı'da o dönemlerde Çince öğretimine yer verilmediği, iletişimin ya çevirmenler aracılığıyla ya da farklı diller ile kurulmaya çalışıldığıdır. Bugüne kadar Türkçeye çevrilen seyahatnameler, dil çerçevesinden bakıldığında maalesef ki yukarıdaki bilgilerle sınırlıdır. Ancak belki gelecekte Osmanlıcaya hâkim Sinoloji araştırmacılarının yetişmesiyle bu konu ile ilgili daha fazla veri toplanabilecektir.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE SİNOLOJİ KÜRSÜSÜ'NÜN KURULUŞU VE KURULUŞ AMACI

Ülkemizde Çin dilinin öğretilmesi için ilk adımların Cumhuriyet döneminde atıldığı görülmektedir. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleriyle 14 Haziran 1935 tarihinde 2795 numaralı kanun ile resmi olarak Ankara Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi kurulmuştur (İnan, 1957). İnan'ın çalışmasından (1957) elde edilen bilgilere göre; Atatürk, bu fakültenin ismini bizzat koymuş ve kuruluşu ile yakından ilgilenmiştir. İnan (1957), Atatürk'ün tarih meselelerine çok önem verdiğini ve Avrupa tarihinde barbar adı ile geçen Türklerin yalnızca istilacı bir toplum olarak kaydedilmesinden dolayı bu konu üzerinde çalışıldığını vurgulamıştır.

Dolayısıyla Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kurulması ile Türk ve Türkiye tarihine kaynaklık edecek bütün eski dillerin öğretilmesi sağlanacak ve yabancı uzmanlar kendi ülkemizde Türk öğrencileri bu alanlarda yetiştireceklerdir. Bu maksatla da aynı yıl Türk tarihi ile ilgili çalışmaların birincil kaynaklardan araştırılması için Sinoloji Kürsüsü kurulmuştur (İnan, 1957).⁹ Bu şekilde Türk öğrenciler hem Çin dilini öğrenecekler hem de Türk tarihi ile ilgili çalışmalarını yürütebileceklerdir. Türk tarihi incelenmek istendiğinde başvuru temel kaynakların yine Çin kaynakları¹⁰ olması, ülkemizde Sinoloji Kürsüsü kurulmasının ne kadar doğru bir karar olduğunu göstermektedir. Çünkü Ulu Önder Atatürk'ün de vurguladığı gibi “Bilelim ki millî benliğini bilmeyen milletler başka milletlere yem olurlar”.

TÜRKİYE'DE ÇİNCE EĞİTİMİ

Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı

1935 yılında Sinoloji Kürsüsü'nün kurulması ile başına Alman dilbilimci ve Türkolog Annemarie von Gabain¹¹ getirilmiştir. Gabain, 1935-1937 yılları arasında Sinoloji Kürsüsü'nde profesör olarak görev yapmıştır.

⁹ İnan, çalışmasında bu dönemde Sinoloji Kürsüsü'nün yanı sıra Hindoloji, Sümeroloji, Hititoloji, Hungaroloji'den gayri klâsik dillerden Lâtinçe, Yunanca, Arapça ve Farsça kürsülerinin kurulduğunu da belirtmektedir (İnan, 1957).

¹⁰ Çin tarih kaynakları denildiğinde ilk akla gelen *24 Tarih* adlı eser (bazı kaynaklarda 25 Tarih veya 26 tarih olarak da geçmektedir) Türk tarih araştırmaları açısından da önemli kaynaklardır. Bu kaynakların Türk tarihi açısından önemi için bkz. İnce Erdoğan, 2015, s. 32-35. Ayrıca ülkemizde Çin kaynaklarından Türk tarihi ile ilgili bazı bölümlerin Türkçeye çevirisi yapılarak kitaplaştırılmış ve bu eserler Türk Tarih Kurumu tarafından basılmıştır. Bunlara *Han Hanedanı Tarihi Hsiung-Nu (Hun) Monografisi*. (A. Onat, S. Orsoy ve K. Ercilasun, 2004, Çev.), *Çin Kaynaklarında Türkler Eski T'ang Tarihi (Chiu T'ang-shu)*. (İ. Togan, G. Kara ve C. Baysal, 2006, Çev.) ve *Çin Kaynaklarında Türkler Han Hanedanı Tarihinde “Batı Bölgeleri”*. (A. Onat, 2012, Çev.) başlıklı eserler örnek gösterilebilir. Yine Türk tarihi ile ilgili Çin kaynaklarından Türkçeye çevrilen eserler için bkz. Sarıtaş, 2010, s. 91-94.

¹¹ 4 Temmuz 1901 tarihinde Fransa'nın kuzey-doğusunda küçük bir yerleşim birimi olan Morhange (Alm. Mörchingen)'da doğan von Gabain, 1993 yılında Berlin'de vefat etmiştir. 1931-1932 yılları arasında Çin'e ilk gezisini yapmıştır. Berlin'de verdiği bir konferans sırasında Afet İnan ile tanışmış ve İnan'ın daveti üzerine 1935-1937 yılları arasında Sinoloji Kürsüsü'nde profesör olarak görev yapmıştır. 1949-1966 yılları arasında Hamburg Üniversitesi'nde Türkoloji ve Çin Budizm'i alanlarında profesör olarak çalışmıştır. Profesör von Gabain'in, onu “Meryem Apa” (Meryem Ana) adıyla anan eski öğrencileri ve meslektaşları, doğumunun altmış ve sekseninci yıl dönümü için armağan kitabı yayımlamışlardır. Profesör Gabain'in ülkemizde *Uygurca Üç Hikâye* (1946), *Çaştani Bey Hikâyesi* (1945), *Eski Türkçenin Grameri* (1988), *Tarihi Türk Şiveleri* (1988) ve *Türkoloji Makaleleri* (2009) adlı eserleri bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fedakâr, 1993; Erdoğan, 2015, s. 41.

1937 yılında Profesör von Gabain'in Kürsü'den ayrılmasıyla birlikte yerine Prof. Dr. Wolfram Eberhard getirilmiştir. 1937-1948 yılları arasında "Sinoloji Kürsü Başkanı" olarak görev yapan Profesör Eberhard'ın Türkiye'deki Sinoloji öğrencilerinin yetişmesinde büyük payı vardır. Aynı zamanda Eberhard'ın Türkoloji ve Sinoloji alanında yapılan çalışmalara da katkısı büyüktür.¹² Bugün hâlâ basımı yapılan *Çin Tarihi* ve *En Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzak Doğu Tarihi* adlı eserleri araştırmacıların kullandığı temel kaynaklardandır. Prof. Dr. Wolfram Eberhard'dan sonra ise yerine bizzat kendisinin yetiştirdiği, Sinoloji Kürsüsü'nün ilk mezun öğrencilerinden olan Muhaddere Nabi Özerdim atanmıştır. Özerdim, Sinoloji Kürsüsü'nün başına geçen ilk Türk kadın profesördür. İlk Türk olmasının kıymeti ise Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün hedefini gerçekleştirmesinden kaynaklıdır. Profesör Özerdim, hocası Eberhard'ın izinden giderek ülkemize birçok eser kazandırmıştır.¹³ Ancak ne yazık ki Özerdim'in biyografisine dair yalnızca Prof.

¹² 1909 yılında Almanya Potsdam'da doğan Eberhard, 1989 yılında Kaliforniya'da vefat etmiştir. 1927 yılında Berlin Üniversitesi'ne girerek Klâsik Çince ve sosyal antropoloji öğrenimi görmüştür. Bunun yanı sıra Mançuca, Moğolca, Japonca ve Sanskritçe dersleri de almıştır (Erdoğan, 2017, s. 351). 1937 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin davetiyle Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne gelen Profesör Eberhard, 1948 yılında Kaliforniya Üniversitesi'ne gitmiştir. Türkiye'ye Sinoloji alanında büyük katkılar sağlayan Eberhard'ın ülkemizde bulunan eserlerinden bazıları şunlardır: *Türk Alfabeti ile Çince Heceler* (1938), *Kısa Klasik Çince Gramer* (1939), *Müptediler İçin Sinolojinin En Mühim Yardımcı Vasıtalarına Mehal* (1940), *Yeni Türkiye ve Çin: Atatürk Bibliyografyasına İlâve* (1941), *Çin'in Şimal Komşuları* (1942), *Çin Toprağında İlk Hiung-Nu Hanedanının Hükümdarları Liü Yüan Ve Liu Ts'ung'un Biyografileri* (1942), *Eski Türk Kültür Tarihi Hakkında Araştırmalar* (1943), *Kay'lar Kabilesi Hakkında Sinolojik Mülâhazalar* (1944), *Çin Hikayeleri* (1944), *Eski Türk Devletlerinin Ekonomisi Hakkında İncelemeler 1: Toba'ların Hayvancılığı* (1945), *Çin Denemeleri* (1946), *Çin: Sinolojiye Giriş* (1946), *Eski Türk Devletlerinin Ekonomisi Hakkında İncelemeler 2: Toba'larda Ziraat* (1946), *Tobalar'da Köle Usulü: Eski Türk Devletlerinin Ekonomisi Hakkında İncelemeler 3* (1946), *Buddhist Kilisenin Ekonomik Önemi* (1946), *Toba Devrinde (385-550) Şato Türklerinin Kültür Tarihine Dair Notlar* (1947), *Bugünkü Avrupa'da Etnoloji'nin Esas Cereyanları* (1948), *En Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzak Doğu Tarihi* (1957), *Çin Simgeleri Sözlüğü* (2000). Eberhard'ın Türkçeye çevrilmiş eserlerinden birkaçının yeniden basımı hala yapılmaktadır. Basımı yapılmayan eserlere ise Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nden ulaşılabilmektedir ("Wolfram Eberhard" eserleri, t.y.). Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş, *Türkiye'de Akademik Çince Çeviriler ve Sorunlar* başlıklı çalışmasında Sinoloji Kürsüsü kurulmadan önce de Türk kültürü ile ilgili Çin kaynaklarının ülkemizde az da olsa bilindiğinden ve Hüseyin Cahit Yalçın'ın Fransız tarihçi Deguignes'in yazdığı 8 ciltlik eseri Fransızcadan "Hunların, Türklerin, Moğolların ve Daha Sair Garbi Tatarların Tarih-i Umumisi" adıyla Türkçeye tercüme ettiğinden söz etmiştir (Sarıtaş, 2010). Ancak Sinoloji Kürsüsü'nün kuruluşundan sonra Profesör von Gabain, Profesör Eberhard ve Profesör Özerdim'in doğrudan Çince'den tercüme edilen eserleri alanda daha çok dikkat çekmiştir.

¹³ Muhaddere Nabi Özerdim (1916-1991), Bergama'da doğmuştur. Türkiye'nin ilk kadın Sinologudur. 1940 yılında Sinoloji Kürsüsü'nden mezun olan Özerdim, mezun olduğu yıldan 1943 yılına kadar "ilmi yardımcı" sıfatıyla Sinoloji Kürsüsü'nde çalışmaya başlamış, 1944 yılında ise kürsüye asistan olarak atanmıştır. 1946 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Çin'e gönderilmiş ve iki yıl Çin'de kalmıştır. 1963 yılında Sinoloji Kürsüsü Başkanlığına atanan Özerdim, 1969 yılında Profesör olmuştur. 1983 yılında emekli olmuş, 19 Aralık 1991 tarihinde Ankara'da hayatını kaybetmiştir (Sezen, 2011, ss. 159-160; Okay, 1993; İnce Erdoğan, 2015, s. 44). Ömrünün en güzel yıllarını Sinoloji çalışmalarına adanmış Profesör Özerdim, Çin klasiklerinden birkaçını Türkçeye çevirerek Türk araştırmacılar için eserler bırakmıştır. Ayrıca Profesör Özerdim'in Sinoloji araştırmaları üzerine

Dr. Bülent Okay'ın *Prof. Dr. Muhaddere Nabi Özerdim (1916-19.12.1991)*, Prof. Dr. Seriye Sezen'in *Bir Türk Sinologun Gözünden Devrim Öncesinin Çin'i: Eski Çin'den Notlar* ve Doç. Dr. İnci İnce Erdoğan'ın *Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Kadın Sinoloğu* adlı çalışmaları vardır (Okay, 1993, Sezen, 2011 ve İnce Erdoğan, 2018). Yine üzümlere belirtmek gerekir ki bugün Profesör Özerdim'in kitaplarının yeniden basımı bulunmadığı için eserlerine ulaşmak oldukça zordur.

Muhaddere Nabi Özerdim'den sonra kürsüye Prof. Dr. Ahmet Rıza Bekin¹⁴, Prof. Dr. Pulat Otkan¹⁵ ve Prof. Dr. Bülent Okay¹⁶ başkanlık etmiştir. Yayımlanmış eserleri inceleme aşamasında maalesef ki Prof. Dr. Ahmet Rıza Bekin ve Prof. Dr. Pulat Otkan hakkında detaylı biyografilere ulaşamamıştır. Onlardan ders alan akademisyenlerin sağlayacağı katkı ile bu boşluğun kısa sürede kapatılması

yazdığı birçok makalesi bulunmaktadır. Başlıca eserleri şunlardır: *Büyük Bilgi Müzik Hakkında Notlar* (Çev. Özerdim, 1945), *Chiang-Chung-Cheng (Çan Kay-Şek): Sovyet Rusya Çin'de. Yetmiş Yıllık Bir Ömrün Hikayesi* (Çev. Özerdim, 1962), *Taoizm* (Çev. Muhaddere Nabi Özerdim, 1963), *Konuşmalar* (Çev. Özerdim, 1974), *Çin Şiirleri* (Çev. Özerdim, 1986), *Eski Çin'den Notlar* (1987). Bugün eski dergilerin dijital sisteme yüklenmesiyle birlikte elektronik olarak ulaşabilen makaleleri ise şunlardır: *M.S.4-5'inci Asırlarda Çin'in Şimalinde Hanedan Kuran Türklerin Şiirleri* (1943), *Acaib-ül-Letaif (Hitay Sefaretnamesi) ile Çin Kaynakları Arasında İlgisi* (1950), *Çin Kaynaklarına Göre, Çin Türkistanı'nın Şehirleri* (1950), *Bazı Çin Kaynaklarına Göre Bugün Çin Türkistanı'nda Yaşayan Halklardan Moğolların Örf ve Adetleri* (1951), *Lao-Tzû ve Kitabı (Tao Tê Ching) Hakkında Yeni Bir Eser* (1956), *"Hsi-Yü" Olarak Çin Türkistanı'nın Tarihi Sınırlanması ve Tarihi Önemi* (1957), *Uygur'lar Devrinde Turfan - Karahoco Şehrinde Evler* (1958), *Çin Tiyatrosu Tarihsel Gelişmesi ve Özelliği* (1971). Profesör Özerdim'in makalelerine Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi'nin arşivlerinden ulaşabilmektedir (Bkz. DTCF Dergisi, 2022).

¹⁴ Ahmet Rıza Bekin'in Sinoloji Anabilim Dalı'nda "Anabilim Dalı Başkanı" olarak görev yaptığı yıllara dair bilgilere maalesef ulaşamamaktadır. Ayrıca detaylı biyografisi de bulunmadığı için Bekin'in Sinoloji Anabilim Dalı'nda görev yaptığı bilgilerine Ceylan'ın "Prof. Dr. Bülent Okay ile Röportaj" ve Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş'ın "1935 Yılından İtibaren Türkiye'de Yapılan Çin Araştırmalarına Genel Bir Bakış" adlı çalışmalarından ulaşabilmektedir (Ceylan, 2018; Sarıtaş, 2009). A. Rıza Bekin'in bugün yeniden basımı yapılmayan *İpek Yolu* (1981) adlı bir eseri bulunmaktadır.

¹⁵ Prof. Dr. Pulat Otkan (1942-2014) hakkında detaylı biyografik bilgi bulunmamakla birlikte Sinoloji Kürsüsü başkanlığı uzun yıllar yürüttüğü ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın kurulmasında büyük rol oynadığı bilgilerine ulaşabilmektedir. Sinoloji alanında yaptığı çalışmalara ise *Savaş Sanatı* (Çev. Giray Fidan ve Pulat Otkan, 2019), *Tabgaçlar Toplum ve Ekonomi* (2020), *Hunlar ve Göktürkler Üzerine* (2020), *Tarihçinin Kayıtları'na (Shi Ji) Göre Hunlar* (2021) başlıklı eserler örnek gösterilebilir.

¹⁶ Prof. Dr. Bülent Okay, 1951 yılında Sakarya'da doğmuştur. 1975 yılında Sinoloji Anabilim Dalı'ndan mezun olmuş ve 1978 yılında burs alarak Tayvan Ulusal Chengchi Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi almaya hak kazanmıştır. 1982 yılında Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak göreve başlamış, 1989 yılında "yardımcı doçent" unvanını almıştır. 2004 yılında "Profesör" unvanını almaya hak kazanan Okay, 2005 yılında "Sinoloji Anabilim Dalı" başkanı olarak atanmış, 2018 yılında ise emekli olmuştur. Türkiye'de Sinoloji alanında yetişmiş birçok akademisyenin yetişmesine vesile olan Profesör Okay'ın eserleri ise şunlardır: *Çin Öyküleri* (1987), *Konfüçyüs* (2004), *Pratik Çince I* (2008), *Çince Temel Dilbilgisi* (2011), *Pratik Çince II* (2012), *Çin Yazısı* (2012), *Çince-Türkçe Türkçe-Çince Evrensel Boy Sözlük* (2015), *Sun Zi Savaş Sanatı Modern Muharebe Kavramlarıyla Yeniden Bir Bakış* (2016), *Konfüçyüs ve Çin Felsefesinin Temelleri* (2017), *Çince-Türkçe Türkçe-Çince Standart Sözlük* (2017), *Çin Kaynaklarına Göre Sui-Tang Hanedanlıkları Döneminde Çin Kültürüne Katkı Sağlayan Orta Asya Kökenli Kişiler* (2021).

umulmaktadır. Prof. Dr. Bülent Okay ise yine bu alanda birçok akademisyen yetiştirmiş hocalardan biridir.

Günümüzde Anabilim Dalı Başkanlığını Doç. Dr. Gürhan Kırilen'in¹⁷ yaptığı Sinoloji Anabilim Dalı'nda 3 doçent, 1 öğretim görevlisi doktor ve 2 araştırma görevlisi görev yapmaktadır.¹⁸ Anabilim Dalı bünyesinde ise lisans programı (örgün ve uzaktan eğitim) haricinde yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Alanda doktora programı olan tek üniversite olduğu için akademisyenlik düşünen araştırmacılar için önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin Çince eğitimi veren ilk kurumu olması nedeniyle de araştırmanın kilit noktasıdır. 1935 yılından itibaren aynı adla aynı amaç doğrultusunda çalışmalar yürütmeye devam eden Sinoloji Anabilim Dalı, birçok akademisyene ve öğrenciye rehberlik etmiş ve diğer kurumlardaki Çince programlarının geliştirilmesine öncülük yapmıştır. Bu nedenle yeri daima kıymetli olacaktır.

Araştırmamızın temel noktasının Türkiye'deki Çince eğitimi olması sebebiyle burada Sinoloji Anabilim Dalı lisans programında uygulanan derslere değinmekte faydalı olacaktır. Öncelikle lisans eğitimi süresince öğrencilere Çince eğitimi ağırlıklı dersler verilmesi amaçlanmıştır. Bu dersler, yabancı dil eğitiminin dört temel becerisi olan konuşma, yazma, dinleme ve okuma üzerinedir. Bu temel

¹⁷ Doç. Dr. Gürhan Kırilen, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2002 yılında Sinoloji Anabilim Dalı'na araştırma görevlisi, 2014 yılında ise doktor öğretim üyesi olarak atanmıştır. 2017 yılında doçent olarak atanan Kırilen, 2018 yılından itibaren Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı Başkanlığını yürütmektedir. Doç. Dr. Kırilen'in *Eski Çin'in Ötekisi Türkler* (2014), *Çin'de Afyon Savaşları* (2014), *Göktürklerden Önce Türkler* (2015), *Budizm ve Orta Asya Xuan Zang Seyahatnamesi* (2015), *Tuyü Hunlar ve Tabgaçlar* (2016), *Çin Dili* (2016), *Bilge Kağan Zamanında Sarı Irmak Kıyısında Türk Heykelleri (721-724)* (2017), *Çin Edebiyatından Seçme Öyküler* (2017), *Eski Çin'de Yazın ve Düşünce* (2018), *Göktürlere Kalan Miras* (2021), *Sinoloji ve Yaklaşım Üzerine* (2022) başlıklı eserleri bulunmaktadır. Alana sağladıkları katkıdan dolayı hepsinin tek tek incelenmesinde fayda vardır.

¹⁸ Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nın şu anki akademik kadrosunda Doç. Dr. Gürhan Kırilen, Doç. Dr. İnci İnce Erdoğan, Doç. Dr. Gonca Ünal, Öğr. Gör. Dr. Gözde Karakaş, Arş. Gör. Havva Erşahin Kapıcı ve Arş. Gör. Pınar Altay Yılmaz bulunmaktadır (Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı Akademik Kadro, t.y.). Doç. Dr. İnci İnce Erdoğan, Sinoloji Anabilim Dalı'nda yetişmiş ve 1990-1992 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Lisansüstü Eğitim Bursu ile Pekin Üniversitesi'nde eğitim almıştır. 1992-1996 yılları arasında Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 1998-2002 yılları arasında ise Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Milliyetler Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamlamıştır. Başlıca eserleri arasında *Çin'de Türk ve Müslüman Nüfusu* (2015) ve *Han Hanedanlığı Döneminde Hunlarla İlgili Yer Unvan Kişi Adları* (2016) bulunmaktadır. Yine Sinoloji Anabilim Dalı'nda doçent olarak görev yapan Ünal, yüksek lisans eğitimini Ulusal Chengchi Üniversitesi'nde, doktora eğitimini ise Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Editörlüğünü, çevirisini veya yazarlığını yaptığı başlıca eserleri; *Çin Modern Edebiyatı Deneme Eserleri Seçkisi* (2016), *Çin Medeniyeti: Tarih, Kültür, Edebiyat, Felsefe* (2018), *Çin Edebiyatı Seçkisi (Modern ve Çağdaş Dönem)* (2021), *Müzik Kayıtları* (2022), *Yol ve Erdem* (2022)'dir. Öğretim üyelerinin eserlerine <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> adresinden erişim sağlanmıştır.

dersler dışında Sinoloji müfredatında öğrencilerin Çin kültürü, tarihi, edebiyatı, felsefesi ve sanatı hakkında detaylı bilgi sahibi olmalarını hedefleyen dersler de bulunmaktadır.¹⁹

Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'ndan sonra kurulan en eski akademik birimlerden biridir. 1998 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulmuştur. 1999-2000 Eğitim-Öğretim Yılı'nda öğrenci almaya başlayan Anabilim Dalı'nın akademik kadrosunda 4 doktor öğretim üyesi, 1 araştırma görevlisi, 1 yabancı öğretim üyesi ve 1 yabancı öğretim görevlisi bulunmaktadır.²⁰ 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı güz döneminden itibaren yüksek lisans eğitimi de vermektedir. Anabilim Dalı'nın ders programı incelendiğinde, Sinoloji Anabilim Dalı'nın programında olduğu gibi öncelikle Çin dilinin öğretimine ağırlık verildiği ve Çin kültürünü, tarihini, edebiyatını, felsefesini, mitolojisini, sinemasını öğretmeyi amaçlayan derslerin de bulunduğu görülmektedir. Aynı zamanda müfredatlarında Çince Yeterlilik Sınavı'na (HSK) hazırlık dersi de bulunmaktadır.²¹

Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı

Ülkemizde öğrenci alan tek Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı olarak bilinen Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı, 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı'nda kurulmuştur. Okan Üniversitesi bir vakıf üniversitesidir. Anabilim Dalı akademik kadrosunda 1 öğretim görevlisi ve 2 yabancı öğretim

¹⁹ Ders programı, bilgi paketinde bulunan ders içeriğine göre yorumlanmıştır. Yüksek lisans ve doktora programlarına dair ders içeriği bilgileri bulunmadığı için yalnızca lisans programı değerlendirilmiştir. Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nın öğretim programına ulaşmak için bkz. Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı Öğretim Planları, 2022.

²⁰ Anabilim Dalı Başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Kalkır'ın yürüttüğü Anabilim Dalı kadrosunda Prof. Dr. Wang Yingjie, Dr. Öğr. Üyesi Semine İmge Azertürk, Dr. Öğr. Üyesi Feyza Görez, Dr. Öğr. Üyesi Didem Yılmaz ve Arş. Gör. Dr. Gülhanım Taşkiran bulunmaktadır (Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik Kadro, t.y.). Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Kalkır, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Ankara Üniversitesi Sinoloji Programı'nda tamamlamıştır. Öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Semine İmge Azertürk, yüksek lisans eğitimini Ankara Üniversitesi'nde, doktora eğitimini ise Xiamen Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Görez ve Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz ise lisans eğitimlerini Erciyes Üniversitesi'nde, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Ankara Üniversitesi'nde tamamlamışlardır. Öğretim üyelerinin çalışmaları <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> adresinde ayrıntılı olarak verilmiştir.

²¹ Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın bilgi paketinden alınan öğretim programına ulaşmak için bkz. Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Planları, 2022.

görevlisi görev yapmaktadır.²² Anabilim Dalının ders programında Çince öğretimi ağırlıklı dersler bulunmakla birlikte öğrencilerin yazılı, simultane, ardıl çeviri alanlarında uzmanlaşmasını hedefleyen çeviri ağırlıklı dersler de yer almaktadır.²³

İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Çince alanında öğrenci yetiştiren kurumlardan bir diğeri ise İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'dır. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı'ndan itibaren öğrenci almaya devam etmektedir. İstanbul'da Çin Dili ve Edebiyatı alanında lisans düzeyinde eğitim veren tek kurumdur. Öğrenci almaya başladığı tarihten itibaren İstanbul'un metropol bir şehir olması ve eğitim dilinin Çince olması bakımından en çok rağbet gören bölümlerden biri haline gelmiştir. Anabilim Dalının akademik kadrosunda 1 profesör, 2 doktor öğretim üyesi ve 1 yabancı öğretim görevlisi bulunmaktadır.²⁴ Anabilim Dalı Başkanlığını ise Türkiye'de bu alanda sayılı profesörlerden biri olan Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş²⁵ yürütmektedir. İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın diğer Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarından farkı ise eğitim dilinin %100 Çince olması ve zorunlu hazırlık eğitiminin bulunması ile ön plana çıkmaktadır. Anabilim Dalı'nın ders programı diğer üniversitelerinki ile aynı şekilde Çin dili öğretimine ağırlık verilerek hazırlanmıştır. Aynı zamanda programda Çin kültürü, tarihi, edebiyatı, sanatı, draması, arkeolojisi alanında dersler bulunmaktadır. Bununla birlikte genellikle lisansüstü eğitim programlarında görülen Türk Tarihinin Çince

²² Anabilim Dalı akademik kadrosunda Öğr. Gör. Bahar Kılıç, Öğr. Gör. Chunju Song ve Öğr. Gör. Nana Wang görev yapmaktadır (Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Akademik Kadro, t.y.)

²³ Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı öğretim programlarına ulaşmak için bkz. Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Öğretim Planları, 2022.

²⁴ Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş'ın Anabilim Dalı Başkanlığını yürüttüğü Anabilim Dalı akademik kadrosunda Dr. Öğr. Üyesi Lale Aydın Tunç, Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah Uygur ve Öğr. Gör. Chunyang Wang görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin çalışmaları hakkında detaylı bilgilere ulaşabilmek için bkz. İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik Kadro, 2022.

²⁵ Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş, 1968 yılında Afyon'da doğmuştur. 1991 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sinoloji Anabilim Dalı'ndan mezun olmuştur. Yüksek lisans eğitiminin ders dönemini tamamladıktan sonra 1992-1994 yılları arasından burslu olarak Pekin Üniversitesi'nde eğitim almıştır. 1996 yılında doktora eğitimine başlamış, 1997-1998 yılları arasında Klasik Çince eğitimi almak ve Orta Asya Türk Tarihi alanında araştırmalar yapmak üzere burslu olarak Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi'ne gitmiştir. 2012 yılında doçent unvanı almaya hak kazanmış, 2013 yılında ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı olarak atanmıştır (Eyüp Sarıtaş biyografisi, 2022). 2013 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığını yürüten Profesör Sarıtaş, Sinoloji alanına birçok eser kazandırmıştır. Prof. Dr. Eyüp Sarıtaş'ın başlıca eserleri şunlardır: *Çin'de Hun Araştırmaları* (2010), *İslamiyet'ten Önce Türklerde Kültürel Hayat* (2010), *Sarı Uygurlar* (2012), *Salar Türkleri Tarihi 1279-1911* (2015), *Çin Köy Edebiyatının Dünü ve Bugünü* (2016). Diğer eserleri için bkz. Eyüp Sarıtaş eserleri, 2022.

Kaynakları, Türk-Çin Kültürel İlişkileri, Klasik Çince, Batı Ülkelerinde Sinoloji Araştırmaları gibi derslerle öğrencileri akademik bağlamda yetiştirmeyi de hedeflediği ortaya çıkmaktadır.²⁶

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Ülkemizin en genç Çince programlarından bir diğeri ise Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi bünyesinde kurulan Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'dır. 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı'nda öğrenci almaya başlayan Anabilim Dalı akademik kadrosunda, 3 doktor öğretim üyesi, 1 araştırma görevlisi ve 1 yabancı öğretim görevlisi bulunmaktadır.²⁷ Kurulan en genç bölümlerden biri olduğu için ders programı, Çince eğitim veren diğer anabilim dallarının ders programları örnek alınarak hazırlanmıştır. Diğer Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarının da hedeflediği üzere, lisans eğitimleri süresince öğrencilerine dil edinimindeki dört temel beceriyi kazandırmayı amaçlamıştır. Bir dili öğrenmek için o milletin kültürünü de öğrenmek gerekir sözü doğrultusunda, yine tüm Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarında olduğu gibi, Çin kültürü, edebiyatı, tarihi, felsefesi hakkındaki temel bilgileri öğrencilere aktarmayı amaçlamaktadır. Anabilim Dalı'nın hedefi Kapadokya Bölgesinin konumunu da kullanarak öğrencileri mesleki bağlamda yetiştirmektir. Dolayısıyla ders programında mesleki eğilimlere yönelik Klasik Çince, Çince Öğretim Teknikleri, Ticaret Çincesi, Turizm Çincesi vb. dersler de bulunmaktadır. Aynı zamanda programda Çinlilerin günlük yaşamlarında sık sık kullandıkları Çince sözcükler, atasözleri ve deyimleri öğrenebilecekleri derslere de yer verilmiştir.²⁸

Diğer Üniversitelerde Bulunan Çince Programları

Yukarıda belirtilen lisans düzeyinde eğitim veren Çince programlarına ek olarak; 2014 yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı kurulmuştur. Henüz öğrencisi olmayan Anabilim Dalı'nın akademik kadrosunda 1 profesör, 2 araştırma görevlisi doktor

²⁶ İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın öğretim programına ulaşmak için bkz. İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Planları, 2022.

²⁷ Anabilim Dalı Başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Fatma Ecem Ceylan'ın yürüttüğü Anabilim Dalı akademik kadrosunda Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Ceylan, Dr. Öğr. Üyesi Sema Gökenç Gülez, Öğr. Gör. Lihua Li ve Arş. Gör. Reyhan Eraslan görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin çalışmaları ile ilgili detaylı bilgilere ulaşmak için bkz. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik Kadro, 2022.

²⁸ Anabilim Dalı, 2021 yılında kurulduğu için şu anda sadece birinci ve ikinci sınıf öğrencileri bulunmaktadır. Anabilim Dalı'nın öğretim programına ulaşmak için bkz. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Planları, 2022.

bulunmaktadır.²⁹ Anabilim Dalı Başkanlığını ise yine alanda sayılı profesörlerden biri olan Prof. Dr. Giray Fidan³⁰ yürütmektedir. Bununla birlikte Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu bünyesinde de Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı bulunmaktadır. Akademik kadrosunda 1 doktor öğretim üyesi bulunan programın Anabilim Dalı Başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Nuray Pamuk Öztürk³¹ yürütmektedir (Selçuk Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Çince Akademik Kadro, 2022). Ayrıca Ankara'da Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesinde kurulmuş olan ancak öğrenci alımına henüz başlamayan bir Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı daha mevcuttur.³² Bu anabilim dalları, Yüksek Öğretim Kurulu'nun belirlediği kriterler doğrultusunda öğretim üyesi sayısını tamamladıklarında öğrenci alımına başlayacaklardır. Eğitim-öğretim faaliyetine başlayacakları zaman geldiğinde lisans düzeyinde Çince öğreten yükseköğretim kurumu sayısı da yediye yükselecektir.

Günümüzde Çince Öğretiminin Gelişimi

Çince lisans, yüksek lisans, doktora programlarının yanı sıra üniversitelerdeki Çince öğretime destek veren, ülkemizdeki tüm Çince programların Çin'de tanıtılmasında etkin rol oynayan, Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ve konsolosluklar dışında Türkiye'deki öğrencilere Çin bursu sağlayan Konfüçyüs

²⁹ Anabilim Dalı kadrosunda Prof. Dr. Giray Fidan, Arş. Gör. Dr. Çile Maden Kalkan ve Arş. Gör. Dr. Aylin Yılmaz Şaşmaz bulunmaktadır (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Akademik Kadro, 2022).

³⁰ Prof. Dr. Giray Fidan, 1980 yılında Ankara'da doğmuştur. 2005 yılında Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'ndan mezun olmuş, aynı yıl yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda tamamlayan Fidan, hem ülkemizde hem de dünya çevresinde Sinoloji çalışmalarının tanınmış çehrelerindedir. Çin klasiklerini Türkçeye çevirerek Türklere Çin edebiyatını tanıtmış, Türklerin Çin kültürünü anlamalarını kolaylaştırmış ve Türkiye'yi Çin'e bir adım daha yaklaştırmıştır. Profesör Fidan'ın Çince'den Türkçeye çeviri eserleri şunlardır: *Savaş Sanatı* (2014), *Kadim Gemi* (2017), *Konfüçyüs Konuşmalar* (2017), *Kusursuz Cinayet* (2019), *Görünmezlik Pelerini* (2019), *Anekdotlar* (2019), *Ekmek Çocuk* (2020), *Zhuangzi Metinleri* (2020), *Çin Bilgeligi: Yorumlarla Xi Jinping'in Kullandığı Kadim Sözler* (2021), *Müslüman Cenazesi* (2021), *İkna Sanatı* (2021). Prof. Dr. Giray Fidan'ın, çeviri eserlerinin yanı sıra Osmanlı ve Cumhuriyet döneminin Çin'de yansımalarını araştırdığı birçok eseri bulunmaktadır. Bunlar; *Kanuni Devrinde Çin'de Osmanlı Tüfeği ve Osmanlılar* (2011), *Çin'den Görünen Osmanlı Çinli Düşünür ve Devlet Adamı Kang You Wei'in Türk Seyahatnamesi* (2013), *Kaimo'er: Atatürk'ün Çin'de Yayınlanan İlk Biyografisi* (2018), *Cumhuriyet'in Çinli Misafirleri* (2019), *Chinese Travelers to the Early Turkish Republic* (2019)'dir. Profesör Fidan'ın eserlerine <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> adresinden ulaşılmıştır.

³¹ Dr. Öğr. Üyesi Nuray Pamuk Öztürk, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Dr. Öğr. Üyesi Pamuk Öztürk'ün çalışmaları <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> adresinde ayrıntılı olarak verilmiştir.

³² Üniversitenin Yabancı Diller Fakültesi Çin Dili ve Edebiyatı kadrosunda Öğr. Gör. Dr. Cansu Körkem ve Öğr. Gör. Ayşe Öztürk görev yapmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2022.

Enstitüleri bulunmaktadır. Konfüçyüs Enstitüleri, Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer ülkelerde Çin dilini, kültürünü tanıtmaya ve öğretme görevini üstlenen Çince öğretim kurumlarıdır. Aslında bu açıdan bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü³³ ile benzer bir görev üstlenmektedir denilebilir. Konfüçyüs Enstitüleri, Çin'in kültürel diplomasisinin bir parçası olmakla birlikte Çin ile diğer ülkeler arasındaki ilişkiyi de bir adım öteye taşımaktadır. Ülkemizde 4 Konfüçyüs Enstitüsü bulunmaktadır. Bunlardan ilki; 2008 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi bünyesinde Konfüçyüs Merkezi adı altında kurulmuştur. Başkentteki tek Konfüçyüs Merkezi'dir ("ODTÜ", 2023). Diğer Konfüçyüs Enstitüleri ise metropol şehirlerden biri olan İstanbul'da bulunmaktadır. Bu enstitüler; kronolojik sıralamaya göre 2010 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde (Boğaziçi, 2023), 2012 yılında Okan Üniversitesi'nde ("Okan", 2023), son olarak 2017 yılında Yeditepe Üniversitesi'nde ("Yeditepe", 2023) kurulmuştur. Yalnızca kuruldukları üniversitelerdeki öğrencilerin değil tüm şehrin Çince öğrenimine yardımcı olmaktadır. Başlangıç, orta ve ileri düzeyde Çince öğretmek Türk-Çin kültür alışverişine katkı sağlamaktadırlar. Hemen hemen tüm ülkelerde resmi olarak tanınan Çince Yeterlilik Sınavı (HSK&HSKK)³⁴ yine Konfüçyüs Enstitüleri tarafından düzenlenmektedir. Ayrıca bu enstitüler tarafından Çince Yeterlilik Sınavı'ndan gerekli seviyelere sahip öğrencilere araştırma veya yüksek lisans bursu da sağlanabilmektedir. Bu nedenle gerek üniversitelerde gerek Konfüçyüs Enstitülerinde Çince öğrenen öğrenciler, ülkemizdeki üniversiteler ile Konfüçyüs Enstitüleri arasında kurulan dostane ilişkiler sonucunda bu burslardan faydalanabilmekte ve öğrendikleri dili o ülkede işlevsel olarak kullanabilmektedirler.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde Sinoloji Kürsüsü'nün kuruluşundan sonra ilk Çince eğitim-öğretim faaliyetlerinin başlaması, Osmanlı döneminde çok az rastlanılan Türk-Çin ilişkilerini bir üst kademe taşımıştır. Türkiye'de Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin kurulması ve Türk-Çin ilişkilerinin kuvvetlenmesi sonucunda da Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı veya Çin Halk Cumhuriyeti tarafından sağlanan Çin bursları daima Çince eğitiminin bir parçası olmuştur. Sinoloji'nin ilk ve tek Türk kadın profesörlerinden biri olan Profesör Özerdim, 1946 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından burslu olarak Çin'e gönderilmiş ve Çin'i yakından görme fırsatı elde etmiştir (Sezen, 2011, s.

³³ Yunus Emre Enstitüsü'nün kuruluş amacında da Türkçe eğitimi almak isteyen yabancı öğrencilere Türkçeyi öğretmek ve Türkiye'yi, Türk tarihini, Türk kültürünü tanıtmak bulunmaktadır (Şahin, 2022, s. 57).

³⁴ HSK&HSKK, Çin Halk Cumhuriyeti tarafından ana dili Çince olmayanlara yönelik düzenlenen resmi Çince Yeterlilik sınavıdır. Yazılı sınav altı seviyeden, sözlü sınav üç seviyeden (başlangıç, orta, ileri seviye) oluşmaktadır. Ülkemizde henüz denkliği bulunmamaktadır ("HSK&HSKK," 2022).

160). Bugüne kadar Sinoloji veya Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarında görev yapan birçok akademisyen yine bu burslar sayesinde Çin kültürünü yakından teneffüs etmişlerdir. Bugün ülkemizdeki Çince programlarının hemen hemen hepsi karşılıklı anlaşmalar, Konfüçyüs Enstitüleri ve Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanan burslar aracılığıyla öğrencilerini Çin'e gönderebilmektedir. Çince öğrenimini teşvik eden bu burslar, öğrencilerin Çinceye daha istekli yaklaşımlarını sağlamakta ve Çince öğrenmek isteyen öğrenci sayısını her geçen gün arttırmaktadır.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında Çince öğretimi konusuna değinecek olursak; Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim müfredat programında seçmeli ders kapsamında Çince Dersi Öğretim Programı (Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) bulunmaktadır ("MEB Çince müfredatı," 2022). Ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında ikinci yabancı dil veya seçmeli yabancı dil olarak Çince dersi bulunan kurumlara şu okullar örnek gösterilebilir: Kavaklıdere Ortaokulu ("Kavaklıdere", 2022), Ankara Ayrancı Anadolu Lisesi ("Ayrancı", 2022), Ankara Atatürk Lisesi ("Ankara Atatürk," 2022), İstanbul Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi ("Hüseyin Avni", 2022), Heybeliada Anadolu Lisesi ("Heybeliada", 2022), İzmir Karşıyaka Mehmet Ali Lahur Anadolu Lisesi ("Mehmet Ali Lahur", 2022), Burdur Mehmet Uzal Sosyal Bilimler Lisesi ("Mehmet Uzal", 2022), Ankara Yenimahalle Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ("Yenimahalle", 2022), İzmir Dış Ticaret Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ("İzmir Dış Ticaret", 2022) vb. Bu okulların yanı sıra birçok kolejde³⁵ ve dil kursunda³⁶ da yabancı dil olarak Çince öğretimine yer verilmektedir. Bu okullardaki öğretmenlerin çoğu ise ülkemizdeki Sinoloji, Çin Dili ve Edebiyatı veya Çince Mütercim Tercümanlık programlarından mezun olmuş, Çin diline ve kültürüne hâkim, deneyimli ve nitelikli kişilerden oluşmaktadır.

1935 yılından bu yana, Türkiye'deki Çince öğretimi sayesinde ülkemizde Türk-Çin ilişkilerine katkı sağlayan ve bu ilişkileri bir üst seviyeye taşıyan, iki ülkenin diline, kültürüne, tarihine hâkim birçok deneyimli uzman yetişmiştir. Bu uzmanlardan bazıları Sinoloji, Çin Dili ve Edebiyatı, Çince Mütercim Tercümanlık programlarında akademisyen olarak görev yaparken, bazıları Kültür ve Turizm

³⁵ Okan Koleji, Ümraniye Birey Koleji, Boğazhisar Eğitim Kurumları, Dore Okulları, İnci Koleji, Jale Tezer Eğitim Kurumları, Onur Koleji, Aşıyan Koleji gibi birçok kolejde ikinci yabancı dil olarak Çince eğitimi verilmektedir. Çinceye olan ilginin her geçen gün artması sonucunda Çince öğreten kurum sayısı da doğru orantılı olarak fazlalaşmaktadır.

³⁶ Üniversitelerin TÖMER gibi yabancı dil uygulama merkezlerinde veya özel dil kurslarında aktif olarak Çince kursları verilmektedir.

Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı ve kendilerine ihtiyaç duyulan diğer bakanlıklarda uzman olarak; bazısı da Çince öğretmeni, turist rehberi, pilot, hostes, özel şirketlerde danışman, uzman veya çevirmen olarak görev yapmaktadır. Bununla birlikte Çin'de çalışarak ülkemize hizmet veren yine birçok deneyimli kişi bulunmakta ve bu sayı her geçen gün katlanarak artmaktadır.

Sonuç

Ülkemizde Çince öğretimi resmi olarak 1935 yılında yürürlüğe girmesine rağmen tarihi ilişkiler göz önüne alındığında Türk-Çin ilişkilerinin binlerce yıl öncesine dayandığı yadsınamaz bir gerçektir. Sayısız göçler sonucunda Türklerin Anadolu topraklarında son bulan yolculuğu ile Çin topraklarından uzaklaşmış ve yeni bir kültüre kucak açılmıştır. Coğrafi olarak Çin topraklarına olan uzaklık Türk-Çin ilişkilerini de uzun bir süreliğine sekteye uğratmıştır. Bu nedendir ki Cumhuriyet döneminden önce Türk-Çin ilişkilerine dair seyahatnameler dışında Türkçe pek bir kaynak bulunmamaktadır. Ancak bu kaynaklar Osmanlı dönemindeki Çin'i bizlere canlı canlı tasvir ettiği için tarihi açıdan oldukça büyük bir değere sahiptir. Özellikle Abdurreşid İbrahim'in *Âlem-i İslâm ve Japonya'da İslamiyet'in Yayılması* adlı eseri, Japonya dışında Çin'deki Müslümanların durumunu tasvir ettiği için İslam tarihi araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte seyahatnamelerden elde edilen verilerden ulaşılan Osmanlı'da Çince bilen kişilerin bulunmadığı bilgisi, o dönemde Çincenin yabancı dil öğretimine dâhil edilmediğini göstermektedir.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde bilime daha fazla önem verildiği, diğer ulusların dilinin ve kültürünün öğrenilmesi için Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin bünyesinde yabancı dil kürsülerinin kurulduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmacıların çoğu ülkemizde Çince öğretiminin başlangıç tarihini 1935 yılı olarak ele almaktadır. 1935 yılında, resmi olarak Çince öğretimine başlayan Sinoloji Kürsüsü'nde Alman Türkolog Prof. Dr. Annemarie von Gabain ve Prof. Dr. Wolfram Eberhard başkanlığında Çin diline hâkim Türk öğrenciler yetiştirilmeye başlanmıştır. Sinoloji kürsüsünün ilk öğrencilerden biri olma sıfatına nail olan ve hocası Profesör Eberhard'ın izinden giden Sinoloji Kürsüsü'nün ilk Türk kadın profesörü Muhaddere Nabi Özerdim, alana pek çok eser kazandırmış, birçok akademisyen ve öğrenci yetiştirmiştir. Onun adımlarını takip eden öğrencileri yine aynı şekilde onun öğrettiklerini temel alarak nice akademisyenler ve öğrenciler yetiştirmişlerdir. 1935'den itibaren Çince öğretiminin temel kurumu olan Sinoloji Kürsüsü'nün ehemmiyeti işte bundan kaynaklıdır. Bugün ülkemizdeki üniversitelerin Sinoloji Anabilim Dalı'nda, Çin Dili

ve Edebiyatı Anabilim Dallarında, Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalında görev yapan birçok akademisyen muhakkak ki Ankara Üniversitesi Sinoloji Anabilim Dalında ya lisans ya yüksek lisans ya da doktora eğitimi almıştır.

Günümüzde ilköğretim, ortaöğretim kurumlarında, kolejlerde, özel üniversitelerde, Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Okan Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde aktif olarak Çince öğretilmesini ülkemizin aydınlarına borçluyuz. Onların Çin dili ve kültürünün tanıtılması üzerine yaptığı çalışmalar ülkemizde Çince öğretiminin yayılmasını sağlamış ve bu sayede ülkemizde Çince çok sevilmiş, en çok talep gören dillerden biri haline gelmiştir. Bu talep doğrultusunda ise üniversitelerdeki Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı sayısı her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak da alandaki akademisyen sayısı fazlaşmaktadır. Aslında burada vurgulanması gereken en önemli noktalardan biri de şudur: Ülkemizde iki Alman akademisyenin öncülüğünde başlayan Çin araştırmaları ve Çince öğretimi, bugün Türk akademisyenler tarafından yürütülmektedir. Bu da hiç şüphesiz ki Sinoloji Kürsüsü'nün kurulmasındaki amacın hedefe ulaştığını göstermektedir. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, Sinoloji ve diğer dil kürsülerini kurarken Türk tarihi ile ilgili birincil kaynakların hedef dilden ana dilimize çevrilmesini amaçlamıştır. Bugün Sinoloji ve Çince öğreten diğer eğitim kurumları sayesinde birçok Türk akademisyen ve araştırmacı Çince öğrenebilmekte ve araştırmalarını birincil kaynaklardan yürütebilmektedir. Yine alandaki akademisyenler aracılığıyla Çin kaynaklarında saklı birçok bilgi direk Çince'den Türkçeye aktarılabilmektedir. Ayrıca son yıllarda Prof. Dr. Giray Fidan, Erdem Kurtuldu, Öğr. Gör. Bahar Kılıç ve diğer çevirmenler sayesinde modern Çin romanları doğrudan Çince'den anadilimize çevrilmekte ve okuyucunun beğenisine sunulmaktadır. Bu da İngilizce çevirilerden gelen anlam kayıplarını neredeyse sıfıra indirmektedir. Bu nedenle açıkça görülmektedir ki ülkemizde Çince öğretimi geç başlamasına rağmen günümüzde hak ettiği yeri hızla kazanmaktadır.

Akademi dışında, 1935'ten günümüze kadar sürekli olarak gelişen Çince eğitimi sayesinde Çin diline, kültürüne, tarihine hâkim birçok nitelikli birey yetişmekte ve bu kişiler devlet kurumlarında yabancı uzman olarak görev yapabilmektedir. Bununla birlikte Sinoloji veya Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dallarından mezun birçok uzman Türkiye ve Çin arasında güçlü bir köprü oluşturmakta ve Türk-Çin ilişkilerinin daha ileriye taşınması için var güçleriyle çalışmaktadır. Bunun haricinde yine alandan mezun birçok öğrencinin tercüme,

turizm, ticaret vb. birçok sektörde çalışması ülkemize büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle şunu da belirtmek gerekir ki son yıllarda “Bir Kuşak Bir Yol Projesi”³⁷ ile daha da güçlenen Türk-Çin ilişkileri sayesinde gelecekte birçok sektörde Çince bilen kişilere ihtiyaç artacaktır. Dolayısıyla ülkemizdeki Çince eğitimi de hedeflenen noktaya ulaşacaktır.

Kaynakça

- Adıbelli, B. (2016). *Osmanlı’dan Günümüze Türk-Çin İlişkileri*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Avcı, İ. (2016). Çin Yazısının Tarihsel Gelişimi. G. Kırilen (Ed.), *Çin Dili* içinde (s. 29-37). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Azertürk, S. İ. (2011). Çin Yazısının Tarihçesi ve Çince Sözcük Türetme Yolları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 51(1), 89-106.
- Azertürk, S. İ. (2016). G. Kırilen (Ed.). *Çin Dili* içinde (s. 129-150). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Ceylan, F. E. (2018). Prof. Dr. Bülent Okay ile Röportaj. G. Ünal Chiang, F. E. Ceylan, E. Ceylan (Ed.). *Çin Medeniyeti: Tarih, Kültür, Edebiyat, Felsefe “Prof. Dr. Bülent Okay’ın 35. Meslek Yılı Anısına”* içinde (s. 33-66). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Gençer Baloğlu, Z. (2020). II. Abdülhamit Dönemine Ait İki Farklı Japon Alfabesi ve Türkçe Transliterasyonlarındaki Sorunlar Üzerine. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi SEFAD*, 44, 275-294.
- Çelebi, S. (2014). *Türkistan ve Uzak Doğu Seyahatnâmesi*. (S. Acar, Haz.). İstanbul: Selenge Yayınları.
- İnce Erdoğan, İ. (2015). *Çin’de Türk ve Müslüman Nüfusu*. İstanbul: Kırk Yayınevi.
- İnce Erdoğan, İ. (2017). Türkiye’deki Sinoloji Çalışmalarında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nin Yeri ve Önemi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 57(1), 341-356.
- İnce Erdoğan, İ. (2018). Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Kadın Sinoloğu. *Modern İpek Yolu*, 2, 92-97.

³⁷ Bu proje ile Eski İpek Yolu’nun yeniden canlandırılması hedeflenmektedir. Proje, ilk kez Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından 2013 yılında dile getirilmiştir. Dünyanın büyük bir bölümünü etkileyen projenin hedefleri arasında kalkınma stratejileri, ekonomik büyüme, ticari faaliyetler, finansman işbirliği, kültürel ve sosyal girişimler konularında kapsamlı bir işbirliği bulunmaktadır (Kopuk ve Bayraç, 2021, s. 1354).

- Fedakâr, D. (1993). Maryam Apa'nın Ardından Annemarie Von Gabain (4. 7. 1901 – 15. 1. 1993). *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 41, 135-139.
- Fidan, G. (2011a). *Çin Dili ve Çince Dilbilgisi*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Fidan, G. (2011b). *Kanuni Devrinde Çin'de Osmanlı Tüfeği ve Osmanlılar*. İstanbul: Yeditepe.
- Fidan, G. (2013). *Çin'den Görünen Osmanlı Çinli Düşünür Kang Youwei'in Türk Seyahatnâmesi*. İstanbul: Yeditepe.
- İbrahim, A. (2019). *Âlem-i İslâm ve Japonya'da İslamiyet'in Yayılması* (Ertuğrul Özalp, Not.). Ankara: İşaret Yayınları.
- İnan, A. (1957), Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesinin Kuruluş Hazırlıkları Üzerine. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-16.
- Kar, A. (2017). İpek Yolu'nun Türk Dünyası Ülkelerine Geçmişten Günümüze Sosyo-Kültürel Etkileri. *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 1(2), 3-8.
- Kırilen, G. (2016). Çin Dili ve Yazının Önceliği. G. Kirilen (Ed.), *Çin Dili* içinde (s. 5-12). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Kopuk, E., & Bayraç, H. N. (2021). Bir Kuşak Bir Yol Projesi ve Ekonomik Etkileri. *Alanya Akademik Bakış*, 5(3), 1353-1374.
- Nakkaş, G. (2013). *Hıtay Sefaretnamesi* (B. Mutlu, Haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Okay, B. (1993). Prof. Dr. Muhaddere Nabi Özerdim (1916-19.12.1991). *DTCF Doğu Dilleri Dergisi*, 5(2), 87-95.
- Özerdim, M. N. (1950). Acaib-ül-Letaif (Hıtay Sefaretnamesi) ile Çin Kaynakları Arasında İlgî. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 8(3), 345-371.
- Sarıtaş, E. (2009). 1935 Yılından İtibaren Türkiye'de Yapılan Çin Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Şarkiyat Mecmuası*, 15, 97-111.
- Sarıtaş, E. (2010). Türkiye'de Akademik Çince Çeviriler ve Sorunlar. *Şarkiyat Mecmuası*, 17, 85-106.
- Sezen, S. (2011). Bir Türk Sinologun Gözünden Devrim Öncesinin Çin'i: "Eski Çin'den Notlar". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 51(2), 155-167.

Şahin, M. M. (2022). Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe Öğretimi Kapsamında Ortadoğu'daki Varlığı ve Ortadoğu Vatandaşlarının Türkçe Öğretim Portalı'na İlgisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 5(1), 55-71.

Şükrü, S. (2013). *Seyahatü'l Kübra Armağan-ı Süleymanî Be-Bargâh-ı Sultanî* (H. Mert, Haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Uzun, M. (1988). Abdürreşid İbrahim. *İslâm Ansiklopedisi* (C. 1, s. 295-297). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Zengin, A. ve Yaman, Ü. (2018). Eski Uygur Türkçesi metinleri üzerinden Budizm ve Maniheizm'in savaşa bakışı. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58(1), 175-216.

İnternet Kaynakları

Ankara Atatürk Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022, https://ankaraataturklisesi.meb.k12.tr/06/06/119556/okulumuz_hakkinda.html

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Akademik Kadro. Erişim tarihi: 09.12.2022, <https://hacibayram.edu.tr/mtb/cince-mutercim-tercumanlik-abd>

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi. Erişim tarihi: 08.12.2022, <https://ydf.asbu.edu.tr/tr/>

Ankara Üniversitesi DTCF Sinoloji Anabilim Dalı Akademik Kadro. Erişim tarihi: 27.03.2023, <http://www.dtcf.ankara.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyatlari-bolumu/sinoloji-anabilim-dali/>

Ankara Üniversitesi DTCF Sinoloji Anabilim Dalı Öğretim Planları. Erişim tarihi: 08.12.2022, http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=1656&bot=253

Ankara Yenimahalle Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022, https://otmlankara.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/25/123240/dosyalar/2020_01/27100804_ANKARA_MESLEKY_VE_TEKNYK_ANADOLU_LYSESY_2019-2023_STRATEJYK_PLAN_II.pdf?CHK=c99dbea935e803756d9ee39cb3336a74

Ayrancı Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022, https://ayrancianadolu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/964307/dosyalar/2021_07/14150313_AYRANCI_ANADOLU_LYSESY_TANITIMI.pdf?CHK=b8b990f0aa1bbfaab08956564a844dba

- Boğaziçi Üniversitesi Konfüçyus Enstitüsü. Erişim tarihi: 27.03.2023,
<http://www.confucius.boun.edu.tr/?lang=tr>
- Burdur Mehmet Uzal Sosyal Bilimler Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://mehmetuzalsbl.meb.k12.tr/15/01/972768/okulumuz_hakkinda.html
- Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. Erişim tarihi:
26.12.2022, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dtcfdergisi/archive>
- Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik Kadro. Erişim
tarihi: 08.12.2022, <https://edebiyat.erciyes.edu.tr/Icerik/Akademik-Kadro/Edebiyat-Fakultesi/0/2134/3248>
- Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Planları. Erişim
tarihi:09.12.2022,<https://dbp.erciyes.edu.tr/Program/Learn.aspx?Learn=3LKNKNG/KmKQI=>
- Eyüp Sarıtaş biyografisi. Erişim tarihi: 08.12.2022,
<https://avesis.istanbul.edu.tr/eyup.saritas>
- Eyüp Sarıtaş eserleri. Erişim tarihi: 09.12.2022,
<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/viewAuthor.jsp>
- Heybeliada Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://heybelianadolu.meb.k12.tr/34/01/972704/okulumuz_hakkinda.html
- HSK&HSKK. Erişim tarihi: 08.12.2022, <https://ci.metu.edu.tr/tr/hsk-nedir>
- İstanbul Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://hasal.meb.k12.tr/icerikler/cince_10802642.html
- İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik Kadro. Erişim
tarihi: 09.12.2022, <https://cindili-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/akademikkadro>
- İstanbul Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Planları Erişim
tarihi:09.12.2022,[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=5553&birim=cin_dili_ve_edebiyati_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)&yil=2020](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=5553&birim=cin_dili_ve_edebiyati_lisans_programi_(orgun_ogretim)&yil=2020)
- İzmir Dış Ticaret Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://izmirtml.meb.k12.tr/35/01/868622/okulumuz_hakkinda.html
- İzmir Mehmet Ali Lahur Anadolu Lisesi. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://767152.meb.k12.tr/35/12/767152/okulumuz_hakkinda.html
- Kavaklıdere Ortaokulu. Erişim tarihi: 09.12.2022,
https://kavaklidereortaokulu06.meb.k12.tr/tema/okulumuz_hakkinda.php

Milli Eğitim Bakanlığı Çince (Seçmeli Ders) Müfredatı. Erişim tarihi: 09.12.2022,
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=403>

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Akademik
Kadro. Erişim tarihi: 09.12.2022, <https://cindili.nevsehir.edu.tr/tr/akademik-kadro>

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim
Planları. Erişim tarihi: 09.12.2022,
<https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/182021/sayfa/1>

ODTÜ Konfüçyus Merkezi. Erişim tarihi: 27.03.2023, <https://ci.metu.edu.tr/tr>

Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Akademik Kadro.
Erişim tarihi: 27.03.2023,
<https://www.okan.edu.tr/insanvetoplum/sayfa/5902/akademik-kadro/>

Okan Üniversitesi Çince Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Öğretim Planları.
Erişim tarihi: 09.12.2022, <https://www.okan.edu.tr/uploads/pages/ders-plani-3/mutc-cince-2018-19-mufredat.pdf>

Okan Üniversitesi Konfüçyus Enstitüsü. Erişim tarihi: 27.03.2023,
<https://www.okan.edu.tr/ci/>

Selçuk Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Çince Akademik Kadro. Erişim tarihi:
09.12.2022, https://arsiv.selcuk.edu.tr/Hakkinda/yabanci_diller_yo-mutercim_tercumanlik-mutercim_tercumanlik_cince

Wolfram Eberhard eserleri. Erişim tarihi: 07.12.2022,
<https://kutuphane.ttk.gov.tr/search?query=Eberhard%2C+W.&field=&mode=normal>

Yeditepe Üniversitesi Konfüçyüs Enstitüsü. Erişim tarihi: 27.03.2023,
<http://confucius.yeditepe.edu.tr/>

Summary

Introduction

The beginning dates of Chinese education in our country correspond to 1935, that is, the Republic period. Unfortunately, there is no information about the existence of Chinese teaching in pre-Republican sources. The existence of such information was not found in the travel books examined. The first Turkish-Chinese relations in Chinese official records are in the period of Suleiman the Magnificent (1520-1566). The relations with China during the Ottoman period emerged thanks to the travellers. Travellers who visited China wrote down all the places they saw in China, their experiences and the lives of Muslims in China in detail. In addition, during the reign of Abdul Hamid II (1876-1909), the contact of Abdul Hamid II with Chinese Muslims is also available in the sources. Immediately after the Boxer Rebellion, Abdul Hamid II sent official delegations to China to improve relations with

Muslims in China within the scope of the Islamic Union policy. Therefore, it can be said that the period of Abdul Hamid II in the Ottoman Empire was one of the periods in which relations with China were intense. One of the best examples of this is the Beijing Daru'l Ulumi'l Hamidiye Madrasa (Beijing Hamidiye University), which was opened in the name of Abdul Hamid II in Beijing in 1908.

Although attempts were made to establish relations with China during the Ottoman period, this contact was not sufficient for the inclusion of Chinese in the foreign language curriculum in the Ottoman period. There is no information that any book on teaching Chinese has been published.

Purpose of the Study

In this study, the development of Chinese education in Türkiye from the Republican period to the present has been examined and studies on Chinese education in the examined periods are revealed. Besides, the purpose of teaching Chinese in the first years of Chinese education is determined and the last stage of Chinese education today is emphasized. Thus, in this study, it is aimed to determine the progress in Chinese teaching in our country. This study seeks answers to the following four questions:

1. When did Chinese education start first in our country?
2. For what purposes did the first Chinese teaching begin in our country?
3. What is the situation of Chinese education in our country?
4. Has the development process of our country's Chinese teaching been successful?

Method

This study examines the stages of Chinese teaching from the foundation of the Republic to the present. For this reason, it is designed as a period and case study. Therefore, it is an evaluation of a period of approximately eighty-eight years from the foundation of the Republic to the present day.

Pre-Republican China Studies

When we examine the travels on China in Turkish history, we come across several important works. The first of these belongs to Hodja Gıyaseddin Nakkaş. Hodja Gıyaseddin Nakkaş, who was among the delegation sent to China in 1419 by the Timur Sultan Shahruh Mirza (1377 – 1447), published his travel notes in a book under the name *Sefernâme-i Çin* in 1422. Again, the work called *Hitaynâme*, belonging to Ali Ekber, one of the Ottoman travelers, consists of notes written by Ekber during his travel to China in the years 1500-1510. Another travel book describing the Far East belongs to Defterdar Seyfi Çelebi. This work, named *Turkistan and Far East Travel Book*, was prepared for publication and given explanations with notes by Serkan Acar in 2014.

Another 608-page work, called *Seyahâtül-Kübra*, published in Petersburg, Russia in 1907, was written by Süleyman Şükrü. Hafız Süleyman Şükrü Efendi, who was born in Eğirdir in 1282 (1865), travelled to many cities of Anatolia, Iran, Ashgabat, Bukhara, Baku, Austria, Paris, Marseille, Tunisia, Morocco, Algeria and Egypt and travelled to the Indian Ocean via the Suez Canal and the Red Sea, and finally reached Mumbai. After India and Ceylon, he travelled to Singapore and China. Another travel book written in the Ottoman period is the work called *Alem-i Islam* by Abdürreşid İbrahim. Abdürreşid İbrahim travelled almost all over the world during his travels between 1907 and 1910, excluding America, Australia and South African countries. The Chinese travels chapters in the work gives us satisfying information about the China of the period and the Muslims in China.

Establishment of the Chair of Sinology in the Republican Period

It is seen that the first steps to teach the Chinese language in our country were taken in the Republican period. With the directives of the Great Leader Mustafa Kemal Atatürk, Ankara Faculty of Language, History and Geography was officially founded on 14 June 1935 with the law numbered 2795. Atatürk gave the name of this faculty himself and was closely interested in its foundation. Inan (1957), in his study, emphasized that Atatürk gave great

importance to the issues of history and that the Turks, who were called barbarians in European history, were studied only because they were recorded as an invasive society. Therefore, with the establishment of the Faculty of Language, History and Geography, it would be possible to teach all the ancient languages that would be a source for Turkish and Türkiye history, and foreign experts would train Turkish students in these fields in our country. For this purpose, the Chair of Sinology was established in the same year to conduct studies on Turkish history from primary sources. In this way, Turkish students would both learn the Chinese language and carry out their studies on Turkish history. The fact that the main sources we will refer to when we want to examine the history of our ancestors, the Huns and the Göktürks, are Chinese sources, shows how right the decision was to establish the Chair of Sinology in our country. Because, as the Great Leader Atatürk emphasized, "we should know that nations that do not know their national identity become prey to other nations".

With the establishment of the Chair of Sinology in 1935, the German linguist and Turcologist Annemarie von Gabain was appointed. Gabain served as a professor in the Chair of Sinology between 1935 and 1937. After Professor von Gabain left the Chair in 1937, Professor Wolfram Eberhard was replaced. Professor Eberhard, who served as the "Chairman of the Department of Sinology" between 1937-1948, has a great share in the training of Sinology students in Türkiye. At the same time, Eberhard has a great contribution to the studies in the field of Turcology and Sinology. After Professor Wolfram Eberhard, Muhaddere Nabi Özerdim, one of the first graduates of the Chair of Sinology, was appointed in his place. Özerdim is the first Turkish female professor to head the Chair of Sinology. The value of being the first Turk is due to the fact that she realised the goal of Great Leader Mustafa Kemal Atatürk. Professor Özerdim, following in the footsteps of her valuable teacher Eberhard, has brought many valuable works to our country.

Today, 2 associate professors, 1 assistant professors, 1 doctor lecturer and 2 research assistants work in the Department of Sinology. On the other hand, there are master's and doctoral programs in the Department, in addition to the undergraduate program (formal and distance education). Since it is the only university with a doctorate program in the field, it has an important place for researchers who have academic career plans. It is the key point of our research as it is the first institution in Türkiye to provide Chinese education. The Department of Sinology, which has been carrying out studies for the same purpose with the same name since 1935, has guided many academicians and students and pioneered the development of Chinese programs in other institutions. Therefore, its place will always be substantial.

The Development of Chinese Teaching in Türkiye

With the training of individuals who will serve the field in the Department of Sinology at Ankara University, who have mastered the Chinese language, culture, literature and history, Departments of Chinese Language and Literature have begun to be established in other universities. The department in Erciyes University was the first one to be founded with the name of Chinese Language and Literature. The Department of Chinese Language and Literature in Erciyes University, which was established in 1998, offers both undergraduate and graduate programs. Later, in 2005, the Department of Chinese Translation and Interpretation was established at Okan University, a private university, and qualified individuals to contribute to our country in the field of translation began to be trained. Subsequently, the Department of Chinese Language and Literature, which was established within the structure of Istanbul University in 2016, started its educational activities by taking its first students. It is of great importance as it is the only state university that offers undergraduate Chinese education in Istanbul, which is a metropolitan city. Finally, in 2021, a Department of Chinese Language and Literature was established within Nevşehir Hacı Bektaş Veli University in Nevşehir, which is one of the tourism destinations.

In addition to these Chinese programs, there are the Department of Chinese Translation and Interpretation at Ankara Hacı Bayram Veli University, the Department of Chinese Translation and Interpretation within the Selçuk University School of Foreign Languages, and the Department of Chinese Language and Literature at the Faculty of

Foreign Languages of Ankara Social Sciences University. However, these programs without students have not started their educational activities yet.

If we refer to the subject of teaching Chinese in primary and secondary education institutions in Türkiye, the Ministry of National Education's primary education curriculum includes the Chinese Lesson Curriculum (Secondary School and Imam Hatip Secondary School 5th, 6th, 7th and 8th Grades) as an elective course. We can list the following schools as examples of institutions where Chinese is taught as a foreign language or elective course in primary and secondary education institutions in our country: Kavaklıdere Secondary School, Ankara Ayrancı Anatolian High School, Ankara Atatürk High School, İstanbul Hüseyin Avni Sözen Anatolian High School, Heybeliada Anatolian High School, İzmir Karşıyaka Mehmet Ali Lahur Anatolian High School, Burdur Mehmet Uzal Social Sciences High School, Ankara Yenimahalle Vocational and Technical Anatolian High School, İzmir Foreign Trade Vocational and Technical High School etc. In addition to these schools, Chinese teaching is also offered in many colleges and language institutions. Most of the teachers in these schools are experienced people who have graduated from Sinology, Chinese Language and Literature or Chinese Translation and Interpretation programs in our country and have a good command of Chinese language and culture.

Conclusion

The Chair of Sinology, which officially started teaching Chinese in 1935, started to train Turkish students who are fluent in the Chinese language under the chairmanship of German Turcologist Professor Annemarie von Gabain and Professor Wolfram Eberhard. Muhaddere Nabi Özerdim, the first Turkish female professor of the Chair of Sinology, who became one of the first students of the chair of sinology and followed the footsteps of her teacher Professor Eberhard, brought valuable works to the field and trained many academics and students. Her students, who followed her steps, also trained many academics and students based on what she taught. Today, many academicians working in the Department of Sinology, Department of Chinese Language and Literature, Department of Chinese Translation and Interpretation of universities in our country have certainly received either a bachelor's, master's or doctoral education at Ankara University, Department of Sinology.

Today, we owe the teaching of Chinese in primary and secondary schools, colleges, private universities, Ankara University, Erciyes University, Okan University, İstanbul University and Nevşehir Hacı Bektaş Veli University to the intellectuals of our country. Their work on the promotion of Chinese language and culture has enabled the spread of Chinese teaching in our country, and thus, Chinese has become one of the most popular and demanded languages in our country. With this demand, the number of Chinese Language and Literature Departments in universities is increasing day by day. As a result, the number of academics in the field is increasing.

Apart from the academy, thanks to the continuously developing Chinese education from the Republican period to the present, many qualified individuals who have a good command of the Chinese language, culture and history have been trained and these people have worked as experts in government institutions. Experts, who form a strong bridge between Türkiye and China, are doing their best to move Turkish-Chinese relations forward. Moreover, many students who are graduated from the field, who work in various sectors such as translation, tourism, trade, etc., contribute to our country. Thanks to the Turkish-Chinese relations strengthened by the One Belt One Road project, the need for people who can speak Chinese in many sectors will increase in the future. Therefore, Chinese education in our country will reach the target level.